

Johtokunnan kertomus pankkivaltuustolle Finanssivalvonnasta **2016**

Johtokunta	4
Finanssimarkkinoiden tila	5
Finanssivalvonnan strategia	6
Pankkivaltuuston kertomus vuodelta 2015	7
Yhteenveto toiminnasta 2016	9
Finanssivalvonnan vuoden 2016 tavoitteiden toteutuminen	11
1 Valvottavien vahva riskienkantokyky ja korkealaatuinen hallinto	11
2 Korkealuokkainen asiakkaan- ja sijoittajansuoja	13
3 Tuloksellinen valvoja- ja muu viranomaisyhteistyö	14
4 Toiminnan tehostaminen ja kehittäminen	15
Finanssimarkkinoiden vuotuinen kuuleminen	16
Arvio valvonnan muutoksista ja valvontamaksuista vuonna 2017	17

Kun tekstissä ei ole mainittu vuosilukua, viitataan vuoteen 2016.

Pankkivaltuuston rooli Finanssivalvonnan valvonnassa

Pankkivaltuusto valvoo Finanssivalvonnan toiminnan yleistä tarkoituksenmukaisuutta ja tehokkuutta. Tarkoituksenmukaisuuden valvonnassa pankkivaltuusto arvioi, miten toiminnalle laissa säädetty tavoite on toteutunut. Toiminnan yleisen tehokkuuden valvonnassa pankkivaltuusto seuraa erityisesti henkilöstömäärän ja talousarvion yleistä kehitystä suhteessa tehtäviin sekä lainsäädännön tai markkinoiden kehityksestä johtuviin muutoksiin.

Johtokunnan kokoonpano vuonna 2016

puheenjohtaja **Pentti Hakkarainen**

Suomen Pankin johtokunnan varapuheenjohtaja

varapuheenjohtaja **Martti Hetemäki**

valtiosihteeri kansliapäällikkönä, valtiovarainministeriö

Outi Antila

ylivohtaja, sosiaali- ja terveysministeriö

Pirkko Juntti

varatuomari

Vesa Vihriälä

toimitusjohtaja, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos

Pentti Hakkaraisen varajäsenenä toimi osastopäällikkö **Katja Taipalus**. Martti Hetemäen varajäsenenä toimi neuvotteleva virkamies **Jaakko Weuro**. Outi Antilan varajäsenenä toimi ylimatemaatikko **Mikko Kuusela**.

Johtokunnan rooli

Finanssivalvonnan toimintaa ohjaa johtokunta. Johtokunta asettaa erityiset tavoitteet Finanssivalvonnan toiminnalle ja päättää sen toimintalinjoista sekä ohjaa ja valvoo näiden tavoitteiden toteutumista ja toimintalinjojen noudattamista. Lisäksi johtokunta mm. käsittelee Finanssivalvonnan vuotuisen talousarvion ja alistaa sen Suomen Pankin johtokunnan vahvistettavaksi. Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 10 §:n mukaan Finanssivalvonnan johtokunta antaa pankkivaltuustolle vähintään kerran vuodessa kertomuksen Finanssivalvonnan toiminnalle asetetuista tavoitteista ja niiden toteutumisesta.

Finanssimarkkinoiden tila

Suomen talous kääntyi kertomusvuonna kasvuun. Kasvua tukivat erityisesti yksityisen kulutuksen lisääntyminen ja rakennusalan aktiviteetti. Myös työttömyys laski, vaikka pitkäaikaistyöttömien osuus kasvoi edelleen. Reaalitalouden kohenemisen, työttömyyden laskun ja matalan inflaation ansiosta kotitalouksien käytettävissä olevat tulot kasvoivat, mikä heijastui vahvempana kuluttajien luottamuksena. Asuntojen hinnat nousivat. Samalla ero pääkaupunkiseudun ja muun Suomen asuntomarkkinoiden välillä leveni.

Euroopan keskuspankin (EKP) keveä rahapolitiikka ja arvopaperien osto-ohjelman laajentaminen alensivat markkinakorkoja. Vuoden euribor kääntyi negatiiviseksi helmikuussa. Parantuneet talousnäkymät, ohjauskoron nosto Yhdysvalloissa ja öljyn hinnan kohoaminen tukivat loppuvuodesta yleistä korkotason nousua. Suomen valtion lainakorot seurasivat euroalueen yleistä kehitystä.

Osakemarkkinoiden kehitys oli alkuvuonna tahmeaa ja erityisesti eurooppalaisten pankkien ja vakuutusyhtiöiden kurssit laskivat sektoriin kohdistuneiden matalien tuotto-odotusten takia. Viimeinen neljännes oli kuitenkin pörssissä huomattavasti alkuvuotta parempi, ja myös pankkisektorin osakkeet toipuivat.

Pankkisektorin vahva vakavaraisuus puskurina heikentyneille kannattavuusnäköymille

Pankkisektorin tulos jäi edellisvuotta heikommaksi. Vertailuvuonna arvopaperikaupan nettotuotot olivat erittäin korkealla tasolla. Matalana jatkunut korkotaso ja toisaalta asuntolainakilpailun alentamat marginaalit pienensivät korkokatetta. Samaan aikaan korkokatteen laskua jarrutti varainhankinnan kustannusten aleneminen ja lainakanavan kasvu. Kertomusvuonna palkkiotuottojen suunta oli aleneva.

Arvonalentumistappiot pysyivät edelleen alhaisina eikä ongelmaluottojen määrä olennaisesti noussut. Omien varojen ja riskipainotettujen erien muutokset olivat pieniä ja pankkisektorin vakavaraisuussuhde pysyi vahvana. Korkokatteen supistuminen ja toisaalta digitalisaatioon liittyvät kulut heikentävät pankkien lyhyen aikavälin kannattavuusnäköymiä.

Vakuutus- ja työeläkesektorien vakavaraisuus hyvällä tasolla vaikeasta toimintaympäristöstä huolimatta

Vakuutusyhtiöiden ja eläkelaitosten toimintaympäristö säilyi haastavana. Vaimea talouskasvu heikensi etenkin henkivakuutusyhtiöiden maksutuloa. Vahinkovakuutusyhtiöiden maksutulon, etenkin lakisääteisten vakuutuslajien, kasvu pysähtyi. Sen sijaan kannattavuus oli ennätystasolla. Työeläkeyhtiöiden maksutulo kasvoi hieman palkkasumman kasvun myötä.

Sijoitusmarkkinat olivat haastavat ennätysalhaisten korkojen takia. Korkojen lasku on ollut sijoittajalle kaksijakoinen asia: yhtäältä se on mahdollistanut arvostusvoitot, toisaalta korkokertymä on pienentynyt ja pelkästään uusia, hyvän luottoluokituksen valtionlainoja ostavalle korkokertymä on painunut jo monelta osin nollaan. Vuoden alun jälkeen eläkelaitosten riskinottohalukkuus alkoi parantua. Jälkimmäisen vuosipuoliskon hyvät tuotot siivittivät eläkelaitosten painotetun keskituoton yli tuotto-vaateen. Vakavaraisuus oli vuoden lopussa hyvällä tasolla.

Henki- ja vahinkovakuutusyhtiöiden Solvenssi II -vakavaraisuus pysyi hyvällä tasolla ja tasaisena koko ensimmäisen voimassaolovuoden. Yhtiötasolla vakavaraisuus kuitenkin vaihteli kvartaalista toiseen. Etenkin henkivakuutusyhtiöille siirtymäsäännösten vaikutus oli suuri.

Finanssivalvonnan strategia

Kertomusvuonna Finanssivalvonta noudatti vuosiksi 2016–2018 päivitettyä strategiaa, jossa korostetaan erityisesti riskiperusteisuuden edistämistä euroalueen yhteisessä pankkivalvonnassa ja viranomaisyhteistyön tärkeyttä. Vuosiksi 2017–2019 on laadittu uusi strategia.

Missio

Edistämme finanssimarkkinoiden vakautta ja luottamusta sekä asiakkaiden, sijoittajien ja vakuutettujen suojaa

Visio

Finanssivalvonta on arvostettu ja vaikutusvaltainen toimija eurooppalaisessa valvontajärjestelmässä

Strategiset tavoitteet

- Finanssimarkkinoiden vakautta ja luottamusta uhkaavien ongelmien tehokas ennalta ehkäiseminen
- Asiantunteva vaikuttaja eurooppalaisessa valvontajärjestelmässä
- Finanssivalvonnan toiminnan laatu eurooppalaista kärkitasoa, tehokkuus Pohjoismaiden parhaimmistoa
- Oikeasuhtainen ja tasapuolinen sääntely ja valvonta
- Finanssipalveluiden ja -tuotteiden tarjonta vastuullista Suomen finanssimarkkinoilla

Strategiset valinnat

Riskiperusteisesti kohdennettu valvonta ja sääntely sekä tehokas toiminta

- Mahdollistamme ajantasaisen analyysin avulla ennakoivat ja oikein kohdennetut valvontatoimenpiteet
- Korostamme tarkastusten ja valvontakäyntien merkitystä valvontatyössä
- Edistämme finanssimarkkinoiden hyvien menettelytapojen vakiinnuttamista. Puutemme tiukasti havaittuihin väärinkäytöksiin ja laiminlyönteihin.
- Keskitymme finanssimarkkinoiden tai valvontatyömme kannalta merkittäviin sääntelyhankkeisiin
- Kehitämme toimintatapojamme toimintaympäristön muutoksia vastaavaksi. Tehostamme työprosessejamme digitalisaation mahdollisuuksia hyödyntäen. Vahvistamme henkilöstön osaamista ja kannustamme arvojen mukaiseen toimintaan.

Valvottavien vahva riskinkantokyky ja korkealaatuinen hallinto

- Painotamme valvonnassamme vakaan liiketoiminnan edellytysten turvaamista
- Edellytämme, että valvottavien hallitukset huolehtivat laadukkaan riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämisestä
- Edellytämme, että vakavaraisuus- ja likviditeettipuskurit ovat riittävät kattamaan olennaiset riskit
- Painotamme elpymis- ja kriisinratkaisusuunnitelmien toimivuutta
- Torjumme makrovakaushkia käyttämällä makrovakaussvälineitä ennakoivasti

Korkealuokkainen asiakkaan- ja sijoittajansuoja

- Edellytämme, että palveluntarjoajien sisäisissä prosesseissa huomioidaan asiakkaan- ja sijoittajan suojan vaatimukset
- Edellytämme laadukasta sijoittajainformaatiota ja sitä edistäviä raportointiprosesseja
- Lisäämme pörssikaupankäynnin valvonnan kattavuutta eurooppalaisella yhteistyöllä
- Tuotamme yleisölle ajankohtaista ja riippumatonta tietoa finanssimarkkinoista

Tuloksellinen valvoja- ja muu viranomaisyhteistyö

- Vaikutamme EU-tason sääntely- ja valvontatyössä Suomen finanssimarkkinoiden kannalta keskeisiin asioihin
- Edistämme parhaiden valvontakäytänteiden käyttöönottoa EU:ssa ja kehitämme valvontamme niiden mukaisesti
- Edistämme riskiperusteista ja tehokasta valvontaa yhteisessä valvontamekanismissa (SSM) sekä yhdenmukaista valvontaa Pohjoismaissa
- Keskitymme yhteisen pankkivalvonnan päätöksenteossa periaatteellisesti merkittäviin valvontakysymyksiin
- Hyödynnämme aktiivisesti viranomaisyhteistyötä

Pankkivaltuuston kertomus vuodelta 2015

Kertomuksessaan pankkivaltuusto kehotti Finanssivalvontaa kiinnittämään huomiota seuraaviin seikkoihin:

Jatkamaan EKP:n johdolla tehtävän yhteisen valvontamekanismin (SSM¹) kehittämistä ja vakiinnuttamista.

Finanssivalvonta osallistui EKP:n suorassa valvonnassa olevien pankkien (ns. SI-pankit, Significant Institutions, jatkossa "suuret pankit") valvontaan euroalueen yhteisen pankkivalvonnan työnjaon mukaisesti soveltaen EKP:n pankkivalvonnan menetelmiä. Myös muiden pankkien (ns. LSI-pankit, Less Significant Institutions, jatkossa "pienemmät pankit") valvontaa kehitettiin näiden menetelmien pohjalta.

Finanssivalvonta oli valvontaneuvoston aktiivinen jäsen ja osallistui valikoituihin toimintaa kehittäviin työryhmiin euroalueen yhteisen pankkivalvonnan kehittämiseksi ja vakiinnuttamiseksi. Erityisesti Finanssivalvonta panosti vakavaraisuuslaskennan sisäisten mallien harmonisointi-projektiin sen ohjausryhmän jäsenenä.

Kehittämään ja vakiinnuttamaan makrovakaushalvontaa yhteistyössä Suomen Pankin ja valtiovarainministeriön kanssa.

Makrovakaushalvontaa tehtiin neljännesvuosittain vakiintuneen valmistelu- ja päätösprosessin mukaisesti. Finanssivalvonta osallistui valtiovarainministeriön systemiriskipuskurin käyttöönottoa valmistelevaan työhön ja valmisteli myös esitystä lainanottoon vaikuttavan makrovakaushalvontajärjestelmän laajentamisesta. Enimmäisluottosuhteeseen liittyvä raportointi alkoi syksyllä ja raportteihin perustuva analyysi valmistui alkuvuodesta 2017.

Jatkamaan panostusta analyysi- ja kriisinhallintatyöhön ja edelleen varautumaan ja valmistautumaan erilaisiin häiriötilanteisiin yhdessä muiden viranomaistahojen kanssa.

Analyysityötä haittasi raportoinnissa ja analyysissä käytettävien tietojärjestelmien keskeneräisyys. Vuoden aikana panostettiin tietojärjestelmien kehittämiseen ja tätä työtä jatketaan.

Alkuvuoden aikana valmistui edellisen vuoden finanssialan kriisiharjoituksen (FATO 2015) loppuraportti, jonka tuloksia on hyödynnetty mm. Finanssivalvonnan omien jatkuvuus- ja valmiussuunnitelmien päivittämisessä. Alan toimijoista ja viranomaisista koostuvan Rahoitushuoltopoolin työ on ollut keskeytyneenä. On tärkeää, että poolin toiminta käynnistyy uudelleen mahdollisimman pian. Rahoitushuoltopooli vastaa mm. finanssialan kriisiharjoitusten valmistelusta.

Pankkien kriisinhallituksen suunnittelussa Finanssivalvonta toimi tiiviissä yhteistyössä Rahoitusvakaustieteen kanssa. Pienet pankit saivat Finanssivalvonnan palautteen elvytysuunnitelmistaan. Suurten pankkien osalta Finanssivalvonta osallistui EKP:n johdolla tehtyyn elvytysuunnitelmien arviointiin.

Arvioimaan ja ottamaan toiminnassaan huomioon sen, kuinka euroalueen yhteinen valvontamekanismi (SSM) sekä finanssimarkkinoiden rakennemuutokset vaikuttavat Finanssivalvonnan toimintaan.

Nordea muutti yhtiörakennettaan vuoden 2017 alusta. Suomen tytäryhtiöpankki lopetti toimintansa ja pankkitointia Suomessa jatketaan sivuliikkeessä ja kiinnitysluottopankissa. Samassa yhteydessä Nordean Suomen pankkitoiminnan tase pieneni merkittävästi. Tähän muutokseen varauduttiin laatimalla pohjoismaisten pankkivalvojen ja EKP:n kanssa yhteistyöpöytäkirja systeemisesti merkittävien sivuliikkeiden valvonnasta. Pöytäkirja mm. mahdollistaa sääntelyn vaatimaa minitasoa laajemman tiedonvaihdon valvojen välillä. Vaikka yhteistyöpöytäkirja parantaa sivuliikkeiden valvontamahdollisuuksia, sitä ei voi pitää riittävänä. Finanssivalvonta onkin eri foorumeilla pitänyt esillä tarvetta kehittää EU-tason sääntelyä niin, että siinä huomioitaisiin systeemisesti merkittävien sivuliikkeiden valvonnan tarpeet.

Finanssivalvonta osallistui Finanssivalvonnasta annetun lain ja valvontamaksulain uudistamista valmistelleeseen työryhmään. Valvontamaksujen uusi rakenne vakauttaa Finanssivalvonnan rahoitus pohjaa myös merkittävän toimijan siirrettyä toimintansa sivuliikkeeseen.

¹ SSM = Single Supervisory Mechanism. Tässä julkaisussa SSM:stä käytetään termiä "euroalueen yhteinen pankkivalvonta".

Suurten pankkien valvontaan Finanssivalvonta osallistui sovitun työnjaon mukaisesti. Finanssivalvonnan henkilöstö suoritti noin 75 % pankkien jatkuvasta valvonnasta ja valtaosan tarkastustyöstä. Euroalueen yhteinen pankkivalvonta on aiempaa intensiivisempää ja yksityiskohtaisempaa, joten pankkivalvonnan resursointia Finanssivalvonnassa ei ole voitu vähentää. Lisäksi yhteinen valvonta toi Finanssivalvonnalle uusia tehtäviä, esim. valvontaneuvoston päätösten valmistelun ja aiempaa huomattavasti laajemman raportoinnin EKP:lle. Lisääntynyttä työmäärää pyrittiin kompensoimaan hyödyntämällä myös pienempien pankkien valvonnassa EKP:n menetelmiä soveltuvin osin, jolloin voitiin vähentää omaa menetelmäkehitystä. Euroalueen yhteisen pankkivalvonnan työmäärän vähentyminen ei ole näköpiirissä.

Seuraamaan ja osaltaan varmistamaan, että peruspankkipalveluiden saatavuus ei vaarannu pankkisektorin rakennemuutosten ja toimintamallien kehityksen myötä.

Peruspankkipalveluja oli edelleen pääsääntöisesti hyvin saatavissa, mutta henkilöasiakaskonttoreiden vähenemisen ja niiden palvelutarjonnan rajoittamisen vuoksi pankkipalveluiden tarjonta kaventui edelleen paikallisesti. Finanssivalvonta kiinnitti palveluntarjoajien huomiota mm. siihen, että

- verkkopankki- ja maksukorttiasiointiin kykenemättömille asiakkaille tarjotaan selkeä ja yksinkertainen palvelukokonaisuus
- tarkoituksenmukaisten palvelujen valinnassa opastetaan erityisesti asiakkaita, joiden konttoripalvelut ovat kaukana tai jotka eivät kykene tai joilla ei ole mahdollisuutta verkko- tai mobiiliasiointiin
- verkko- ja mobiiliasioinnin käyttöliittymät suunnitellaan niin selkeiksi, että myös toimintarajoitteisilla ja verkkoasiointiin tottumattomilla olisi mahdollisuus ja luottamusta käyttää niitä.

Yhteenveto toiminnasta 2016

Finanssivalvonnan toiminnan tavoitteena on finanssimarkkinoiden vakauden edellyttämä luotto-, vakuutus- ja eläkelaitosten ja muiden valvottavien vakaa toiminta, vakuutettujen etujen turvaaminen sekä yleinen luottamus finanssimarkkinoiden toimintaan. (Laki Finanssivalvonnasta 1 §)

Keskeiset strategiset tavoitteet

Keskeiset strategiset tavoitteet saavutettiin lähes suunnitellusti. Tavoitteet saavutettiin Euroopan valvontaviranomaisten vertaisarviointien tasoissa, toimilupien ja asiakasvalitusten käsittelyajoissa sekä verkkopalvelun kävijämäärässä. Valvontatyön aktiviteetti toteutui hyvänä, vaikka tarkastusten kappalemääräistä tavoitetta ja valvojan arvioiden suunnitelman mukaista toteutumisastetta ei aivan saavutettu. Sen sijaan valvontakäyntien lukumäärä ylitti vuositavoitteen. Raportointijärjestelmien kehittämisessä, sanktioiden käsittelyajoissa sekä EU:n sääntely- ja valvontakokousten valmisteluaineistojen laadukkuudessa päätöksenteon näkökulmasta jäätin tavoitteista.

Finanssivalvonnan strategian toteuttaminen muuttuvassa ja digitalisoituvassa toimintaympäristössä asetti vaatimuksia uusien ja tehokkaampien toimintamallien ja toimintatapojen löytämiselle sekä uuden oppimiselle ja oivaltamiselle. Tämä lisäsi johtamistyön haasteita, joihin vastattiin koulutuksella, valmentavalla johtamisella, työn tulosten arvioinnilla ja priorisoinnilla.

Finanssivalvonta avasi lokakuussa Innovaatio-HelpDeskin, jossa markkinatoimijoille annetaan ohjausta uusiin finanssipalveluihin tai toimintamalleihin liittyvästä sääntelystä. HelpDesk sai toimijoilta positiivista palautetta.

Jatkuvan valvonnan ohella osallistuttiin Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF²) Suomen maa-arvioon, FSAP 2016 -missioon. IMF:n edustajien kanssa käytyjä keskusteluja sekä maa-arvion tuloksia pystytään hyödyntämään Finanssivalvonnan toiminnan kehittämisessä.

Finanssivalvonnasta annetun lain ja valvontamaksulain uudistamista valmistelleen työryhmän muistio valmistui ja lakimuutokset tulivat voimaan 1.1.2017. Finanssivalvonnan panostus työryhmän työhön ja taustamateriaalin tuottamiseen oli merkittävä.

Finanssivalvonnan antaman sääntelyn ja ohjeistuksen kriittisessä arvioinnissa edettiin. Omaa sääntelyä karsittiin arvopaperisektorin määräys- ja ohjekokoelmamuu-
tosten yhteydessä merkittävästi. Samassa yhteydessä toimintatapaohjeistuksen tarpeeseen vastattiin päivittämällä verkkopalvelun informaatiota.

Tietopyyntöjen käsittely työllisti kertomusvuonna merkittävästi. Tietopyyntöjä diaarioitiin 87. Näistä useat olivat varsin laajoja.

Pankkisektori

Suurten pankkien valvojan arvioiden (SREP³) laadintaan osallistuttiin EKP:n yhteisten valvontatiimien kautta. Myös pienempien pankkien valvonnassa otettiin käyttöön euroalueen yhteisen pankkivalvonnan valvontakäytäntöjä soveltuvin osin.

Nordean sivuliikehankkeen osalta esitys toimiluvan myöntämisestä Nordea Kiinnitysluottopankki Oyj:lle laadittiin ja asia vietiin EKP:n päätettäväksi. Systemisesti merkittävän sivuliikkeen valvontaa koskeva yhteistyöpöytäkirja valmisteltiin, ja se allekirjoitettiin pohjoismaisten valvojen ja EKP:n kesken.

Finanssivalvonnan toiseen vuoteen makrovakaussvalvojana sisältyi useita markkinoiden vakautta edistäviä toimia. Neljälle systemisesti merkittävälle luottolaitokselle asetettu lisäpääomavaatimus otettiin käyttöön tammikuussa, ja kesäkuussa Finanssivalvonnan johtokunta teki päätöksen aloittaa valmistelut 10 prosentin alarajan asettamisesta sisäisten mallien menetelmää käyttävien pankkien keskimääräiselle asuntolainojen riskipainolle. Säännökset asuntoluototuksen enimmäisluototussuhteesta tulivat voimaan heinäkuussa.

2 IMF = International Monetary Fund.

3 Supervisory Review and Evaluation Process.

Marraskuussa Euroopan järjestelmäriskikomitea (ESRB⁴) varoitti Suomea ja seitsemää muuta EU-maata asunto-luottomarkkinoiden keskipitkän aikavälin järjestelmäriskistä.

Vakuutussektori

Vahinko- ja henkivakuutussektorin valvonta kohdistui erityisesti kertomusvuoden alusta voimaan tulleen Solvenssi II -sääntelyn mukaisesti mm. ryhmittymien valvontaan. Tulkintakysymyksiä käsiteltiin runsaasti. Raportointijärjestelmät olivat edelleen keskeneräisiä, vaikka it-resursointia lisättiin. Viivästykset vaikeuttivat raportoitujen tietojen analysointia.

Finanssivalvonnan määräykset ja ohjeet työeläkelaitosten uudesta vakavaraisuussääntelystä valmistuivat. Touku-kuussa järjestettiin ensimmäinen työeläketoimijoille suunnattu seminaari. Syksyn aikana selvitettiin eläkelaitosten valmistautumista 1.1.2017 voimaan tulevan vakavaraisuussääntelyn soveltamiseen ja käynnistettiin lakiuudistuksen edellyttämät analyysi- ja raportointijärjestelmien muutostyöt. Eläkeuudistuksen vaikutukset näkyivät erityisesti suurena sääntömuutoshakemusten määränä.

Arvopaperisektori

Markkina-aktiviteetti jatkui korkeana ja tämä näkyi varsinkin rahastojen runsaissa hakemusmäärissä. Vaihtoehdorahtastojen hoitajien toiminnan osalta Finanssivalvonta uudisti toimintatapojaan tehostaakseen valvottavilta tulevien yhteydenottojen ja tulkintojen käsittelyä sekä parantaakseen tiedonkulkua hakemusten käsittelyssä.

Markkinoiden toimintamalleja ja finanssituotteiden kehittymistä analysoitiin pääosin hakemusasioiden yhteydessä. MAR⁵-sääntelyn voimaantulo heinäkuussa toi markkinaosapuolilta huomattavan määrän tulkinta- ja ohjeistuskysymyksiä. Tulkinnallisten kysymysten vuoksi tehtiin linjaus säännösten osittaisesta soveltamisesta toistaiseksi.

Rahoitusinstrumenttien uudistettu IFRS-tilinpäätössääntely muuttaa rahoitusvarojen arvostamista merkittävästi. Sen vaikutusten arviointi ja käyttöönoton seuranta luotolaitoksissa ja sijoituspalveluyrityksissä aloitettiin. Pohjoismaista yhteistyötä hyödynnettiin mm. sijoitusrahastovalvonnassa, vakuutussektorin sisäisten mallien työryhmässä sekä yksittäisiä valvottavia koskevissa tapaamisissa ja yhteydenpidossa.

⁴ ESRB = European Systemic Risk Board.

⁵ MAR = Market Abuse Regulation, markkinoiden väärinkäyttöasetus.

Finanssivalvonnan vuoden 2016 tavoitteiden toteutuminen

1 Valvottavien vahva riskienkantokyky ja korkealaatuinen hallinto

Matala korkotaso ja Suomen vaima talouskasvu sekä samanaikainen finanssisektorin ulkopuolisten toimijoiden ja digitaalisten palvelujen tulo markkinoille haastavat perinteisten vähittäispankkien ja vakuutusyhtiöiden kilpailukykyyn ja uusasiakashankinnan.

Suomen finanssimarkkinoiden vakaus säilyi hyvänä haastavassa toimintaympäristössä. Pankkisektorin ydinvakavaraisuussuhde oli syyskuun lopussa 21,1 % ja kokonaisvakavaraisuussuhde vastaavasti 23,1 %. Pankkisektorin omat varat ylittivät yhteenlasketun yleisen 10,5 prosentin vaatimuksen 14,6 miljardilla eurolla. Henkivakuutussektorin vakavaraisuussuhde oli 173 % ja vahinkovakuutussektorin 226 % eli molempien sektoreiden vakavaraisuus oli hyvällä tasolla syyskuun lopussa. Omasta varallisuudesta oli henkivakuutusyhtiöillä 93 % ja vahinkovakuutusyhtiöillä 98 % luokituksestaan parasta laatua. Myös työeläkesektorin vakavaraisuus oli syyskuun lopussa hyvällä tasolla, mitä osoitti 28,2 prosentin vakavaraisuusaste. Pankkien ja vakuutusyhtiöiden vakavaraisuus pysyi hyvänä myös stressitesteissä. Pankkien järjestämättömien saamisten määrä säilyi hyvin alhaisella tasolla.

Tarkastustoimintaa kehitettiin entistä riskiperusteisemmaksi tukemalla tarkastuksia teema-arvioilla, jotka kattavat laajempia valvottavaryhmiä. Teema-arvioiden perusteella kohdistetaan tarkastuksia ja muita valvontatoimia. Koko vuoden tarkastusten määrällinen tavoite oli 46 tarkastusta. Näistä valmistui 42. Loppuvuonna aloitetut tarkastukset jatkuvat vuonna 2017.

Finanssivalvonnan vuotuinen seminaari keskittyi finanssisektorin digitalisaation mahdollisuuksiin ja uhkien sekä siihen, miten digitalisaatio muuttaa liiketoimintamalleja. Seminaaria edelsi valvottaville suunnattu kysely, johon annettujen vastausten mukaan suomalaistoimijat uskoivat omiin mahdollisuuksiinsa hyödyntää digitalisaatiota. Maailmanlaajuisen kyselyiden mukaan yksistään pankkisektorilla FinTech-toimijoiden pelätään vievän neljänneksen nykyisestä liiketoiminnasta.

Pankkisektori

Finanssivalvonnan toiseen vuoteen makrovakausvalvojana sisältyi useita markkinoiden vakautta edistäviä toimia. Kotitalouksien velkaantuneisuuden vuoksi ryhdyttiin valmistelevaan asuntoluottojen riskipainojen korotusta. Enimmäisluototussuhdetta koskeva sääntely tuli voimaan heinäkuun alusta ja marraskuussa saatiin pankkien ensimmäiset raportit toteutuneista luototussuhteista. Raporttien perusteella osa pankeista rikkoo uutta sääntelyä ja Finanssivalvonta on vaatinut selvitystä asiasta. Selvityksen perusteella päätetään jatkotoimenpiteistä. LTC-sääntely on kuitenkin vähentänyt lainoja, jotka ylittävät 90 % vakuuksien määrästä.

Neljälle systemaattisesti merkittävälle luottolaitokselle asetettu lisäpääomavaatimus (ns. OSII⁶-puskuri) otettiin käyttöön tammikuussa, ja kesäkuussa Finanssivalvonnan johtokunta päätti aloittaa valmistelut 10 prosentin alarajan asettamisesta sisäisten mallien menetelmää käyttävien pankkien keskimääräiselle asuntolainojen riskipainolle (voimaan viimeistään 1.7.2017). Säännökset asuntoluototuksen enimmäisluototussuhteesta (Loan-to-Collateral, LTC), joka rajoittaa luoton 90 prosenttiin (ensiasunnon ostajille 95 prosenttiin) vakuuksien käyvästä arvosta, tulivat voimaan heinäkuussa.

Marraskuussa Euroopan järjestelmäriskikomitea (ESRB) varoitti Suomea ja seitsemää muuta EU-maata asuntoluottomarkkinoiden keskipitkän aikavälin järjestelmäriskistä.

Nordean sivukonttoristuminen toteutui 1.1.2017. Sivuliikehankkeeseen liittyi Nordean Kiinnitysluottopankki Oyj:n toimilupahakemus, josta Finanssivalvonta valmisteli EKP:lle arvion, ja EKP myönsi toimiluvan elokuussa. Sivuliikkeen ja Nordean suomalaisten tytäryhtiöiden val-

6 OSII = Other Systematically Important Institution.

vontamallin suunnittelu aloitettiin yhteistyössä EKP:n kanssa ja se viimeistellään alkuvuodesta 2017.

Vuoden aikana pankeille toteutettiin eurooppalaiset stressitestit (EBA⁷, EKP), joita täydennettiin kansallisilla stressitesteillä. Stressitestit vahvistivat kuvaa Suomen pankkisektorin vahvasta vakavaraisuudesta.

Ensimmäiset pienempiä pankkeja koskevat päätökset harkinnanvaraisesta lisäpääomavaatimuksesta tehtiin Finanssivalvonnan kehittämällä menetelmällä. Jatkossa vastaavat päätökset tehdään kaikille Finanssivalvonnan valvonnassa oleville pankeille.

Rahanpesun estämisen valvonnassa selvitettiin suomalaispankkien osuutta Panama-papereita koskevassa asiassa. Finanssivalvonta julkaisi joulukuussa kannanoton kysymyksistä, jotka ovat relevantteja peruspankki-asiakkuutta perustettaessa ja asiakkuuden tietoja päivitettäessä.

Vakuutussektori

Vahinko- ja henkivakuutussektorin valvonnan painopisteenä oli kertomusvuoden alusta voimaan tulleen Solvenssi II -sääntelyn mukaisen valvontatyön käynnistäminen. Sääntelyyn liittyviä lukuisia tulkintakysymyksiä käsiteltiin kansallisella ja pohjoismaisella sekä EU-tasolla. Keskeisiä valvontakysymyksiä olivat mm. siirtymäsäännösten hyödyntäminen ja niiden vaikutukset yhtiöiden vakavaraisuuslaskentaan sekä raportoinnin kysymykset. Tarkastuksia kohdennettiin riskiperusteisesti, ja uuteen sääntelyyn liittyviä asioita selvitettiin myös valvontakäynteillä. Vakavaraisuuslaskentaa ja vastuuvulkaa ei pystytty tarkastamaan tavoitellussa laajuudessa, mikä johtui mm. Solvenssi II -raportoinnin viivästymisestä ja tietojärjestelmien toimimattomuudesta.

Solvenssi II -raportointijärjestelmän rakentaminen osoitautui huomattavasti arvioitua työläämmäksi ja teknisesti haastavammaksi. Tekniset ongelmat ja it-resurssien vähäisyys viivästyttivät hanketta ja aiheuttivat lisätyötä myös valvonnan asiantuntijoille. Uuden raportoinnin mahdollistamia valvonnan analyysejä ei pystytty laatimaan täysimääräisesti järjestelmäkehityksen haasteiden vuoksi.

Kaikki Solvenssi II -sääntelyn piirissä olevat suomalaiset henki- ja vahinkovakuutusyhtiöt osallistuivat eurooppalaiseen (EIOPA⁸) ja kansalliseen stressitestiin. Stressitestissä arvioitiin yhtiöiden haavoittuvuutta pitkään jatkuvan matalan korkotason skenaariossa sekä skenaariossa, jossa matalaan korkotasoon yhdistyy omaisuusarvojen lasku (ns. Double Hit). Tuloksissa ei tullut esille yllättäviä

yhtiöiden riskinsietokykyyn vaikuttavia tekijöitä. Pitkään jatkuvan matalan korkotason skenaario osoittautui etenkin henki- ja vahinkovakuutusyhtiöille rankemmaksi kuin ns. Double Hit -skenaario. Kaikkien suomalaisten yhtiöiden varat ylittivät velat myös stressiskenaarioiden jälkeen.

Solvenssi II:n valvontaa ei täysin pystytty toteuttamaan tavoitellussa laajuudessa, mutta merkittävimmät uuteen sääntelyyn liittyvät tulkinnot ja valvottavien opastamiseen liittyvät kysymykset pystyttiin ratkaisemaan tyydyttävästi.

Työeläkeyhtiöiden työkyvyttömyysriskin hallintaa ja työ-eläkelaitosten uutta vakavaraisuussääntelyä koskevat Finanssivalvonnan määräykset ja ohjeet valmistuivat. Syksyn kuluessa selvitettiin eläkelaitosten valmistautumista uuteen vakavaraisuussääntelyyn sekä sitä koskevien määräysten ja ohjeiden soveltamiseen. Lisäksi aloitettiin lakiuudistuksen edellyttämät Finanssivalvonnan analyysi- ja raportointijärjestelmien muutostyöt. Eläkeuudistus näkyi myös erityisen suurena sääntömuutosshakemusten määränä.

⁷ EBA = European Banking Authority, Euroopan pankkiviranomainen.

⁸ EIOPA = European Insurance and Occupational Pensions Authority, Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomainen.

2 Korkealuokkainen asiakkaan- ja sijoittajansuoja

Markkina-aktiiviteetti jatkui korkeana ja tämä näkyi varsinkin rahastosektorin runsaissa hakemuskäärissä. Uutta sääntelyä tuli voimaan usealla alueella ja tähän valmistautuminen edellytti sekä Finanssivalvonnan valvontatoiminnan kehittämistä että osapuolten informointia sääntelyn vaatimuksista. Tarkastustoimintaa suunnattiin suunniteltujen painotusten mukaisesti.

Finanssivalvonta jatkoi sijoitusneuvonnan selonottovelvollisuuden tarkastuksia, jotka kohdistuivat erityisesti iäkkäämmille ei-ammattimaisille asiakkaille tarjottuihin sijoituspalveluihin. Sijoitusneuvonnan tasossa ja asianmukaisuudessa havaittiin puutteita. Finanssivalvonta tarkasti myös kauppaportointia sekä vakuutusmeklarien toimintaa työeläkevakuutusten kilpailutuksessa, joissa ei ilmennyt merkittäviä puutteita. Työttömyyskassojen tarkastuksissa huomiota kiinnitettiin sisäisiin ohjeisiin sekä etuuspäätösten jälkikäteisvalvonnan ja kassan hallituksen saamien tietojen riittävyyteen.

Peruspankkipalveluja oli vuotuisen selvityksen mukaan edelleen pääsääntöisesti hyvin saatavissa, mutta henkilöasiakaskonttoreiden vähenemisen ja niiden palvelutarjonnan rajoittamisen vuoksi pankkipalveluiden tarjonta on edelleen kaventunut paikallisesti. Vuoden 2017 alusta peruspankkipalvelujen tarjontaa muutti uusi maksutillisäntely, joka varmistaa peruspankkipalveluiden saatavuutta ja liittää verkkopankin osaksi peruspankkipalveluita.

Kuluttajaluottoja koskeva korkosääntely selkeytyi ja tiukentui 1.1.2017. Finanssivalvonta kiinnitti luottolaitosten huomiota muutoksiin, jotka koskevat viitekorkosidonnaisia ehtoja, korkolattioita ja koron yksipuolista korottamista.

Finanssivalvonta linjasi joulukuussa, mitkä tiedot ovat pankille lähtökohtaisesti tarpeellisia ja välttämättömiä asiakkaan tuntemiseksi peruspankkipalveluasiakkuutta perustettaessa ja ylläpidettäessä. Kannanotossa muistutettiin pankkien velvollisuudesta informoida asiakasta siitä, miksi pankit kysyvät asiakkaalta tuntemistietoja sekä siitä, mihin tarkoitukseen tietoja käytetään.

Markkinoiden toimintamallien ja finanssituotteiden kehittymistä analysoitiin pääosin hakemusasioiden yhteydessä. Eteen tuli kuitenkin tilanteita, joissa jouduttiin puuttamaan jälkikäteen jo omaksuttuihin toimintamalleihin. Systemaattista sijoitustuotteita ja -palveluita koskevaa tietojenkeruuta kehitettiin PRIIPsiin⁹ valmistautumisen ja itse tehtyjen perusselvitysten kautta.

Finanssivalvonnan toimitettiin kahdeksan joukkorahoituksen tarjoamista koskevaa rekisteröinti-ilmoitusta. Näistä enemmistö koski lainamuotoista joukkorahoitus-

ta. Lisäksi pankit ja sijoituspalveluyritykset tarjoavat varsinkin sijoitusmuotoista joukkorahoitusta. Joukkorahoituslaki vaati kannanottoja useisiin tulkintakysymyksiin.

Listautumisaktiiviteetti jatkui vilkkaana, ja listautuvien yhtiöiden valmiuksiin liittyviä valvontakäyntejä tehtiin useita. Esitevalvonnassa painotettiin käyttöpääoman riittävyydestä, taloudellisesta asemasta sekä antien markkinoinnista annettavaa informaatiota.

Uusiin valvontatehtäviin valmistautuminen oli intensiivistä. Varsinkin MAR-sääntelyn voimaantulo heinäkuussa kirvoitti markkinaosapuolilta huomattavan määrän tulkinta- ja ohjeistuskysymyksiä. Näihin vastaamisen lisäksi väärinkäyttöasetuksesta järjestettiin koulutusta sekä julkaistiin useita artikkeleita Markkinat-tiedotteessa. MAR-sääntelyn tulkinnallisten kysymysten vuoksi julkaistiin myös linjaus kyseisten säännösten osittaisesta soveltamisesta.

Rahoitusinstrumenttien uudistettu IFRS¹⁰-tilinpäätös-sääntely muuttaa rahoitusvarojen arvostamista merkittävästi ja sen vaikutusten arviointi ja käyttöönoton seuranta luottolaitoksissa ja sijoituspalveluyrityksissä aloitettiin. Toinen merkittävä muutos IFRS-sääntelyssä koskee liikevaihdon raportointia muissa listayhtiöissä. Tästä lähetettiin listayhtiöiden tarkastusvaliokunnille loppuvuodesta kirje, jossa kiinnitettiin listayhtiöiden huomiota uuden IFRS-standardin laadukkaaseen käyttöönottoon.

⁹ PRIIPS = Packaged retail and insurance-based investment products, vähittäismarkkinoille tarkoitetut, myös vakuutusmuotoiset sijoitustuotteet.

¹⁰ IFRS = International Financial Reporting Standards.

3 Tuloksellinen valvoja- ja muu viranomaisyhteistyö

Suurten pankkien valvonta toteutettiin EKP:n johdolla. EU-valvontaviranomaisten työskentelyyn osallistuttiin päätetyn tärkeysjärjestyksen ja resurssien mukaisesti. IMF-missio arvioi toimintaa laajasti.

IMF:n arvio Suomen rahoitusmarkkinoiden vakaudesta (FSAP¹¹) valmistui joulukuussa. Keskeiset valvontaan liittyvät suositukset koskivat

- makrovakausriskien kattavuutta
- valvonnan intensiteetin ja työmäärän kasvua, Finanssivalvonnan riittävän resursoinnin varmistamista
- pohjoismaisen yhteistyön tärkeyttä ja
- sääntelyn puutteellisuutta järjestelmän kannalta merkittävien sivuliikkeiden valvonnassa.

Samassa yhteydessä IMF arvioi myös rajan yli tapahtuvan sijoitusrahasto-, sijoituspalvelu-, ja pörssitoiminnan valvontaa. Raportin tuloksia hyödynnetään Finanssivalvonnan toiminnan kehittämisessä.

Suurten pankkien valvonta toteutettiin EKP:n johdolla. Siinä hyödynnettiin valvontatietojen hallintajärjestelmää, jota yhteiset valvontatiimit käyttivät laajasti. Pienempien pankkien valvonnassa käynnistyi kokeilujakso muutamien järjestelmän moduulien hyödyntämisestä.

Systeemisesti merkittävän sivuliikkeen valvontaa koskeva yhteistyöpöytäkirja pohjoismaisten valvojien ja EKP:n kesken allekirjoitettiin joulukuussa. Pöytäkirjassa on sovitettu sääntelyn minimivaatimukset ylittävistä tietojenvaihdosta ja muista periaatteista, joita sovelletaan systemaattisesti merkittävien sivuliikkeiden valvontaan.

Pohjoismaista yhteistyötä jatkettiin mm. vakuutussektorin sisäisten mallien työryhmässä ja vakuutusmatematiikkojen kesken sekä yksittäisiä valvottavia koskevassa yhteydenpidossa. Myös raportoinnin keskeisiä kysymyksiä koskeva yhteistyö käynnistettiin. Sijoitusrahastovalvonnassa järjestettiin pohjoismaisten valvojien yhteistyökokoukset, joissa käsiteltiin mm. yhteisten rajan yli toimivien valvottavien valvontaa ja yhteisiä valvontakäytäntöjä. Kyberturvallisuuden hallintaa pörssitoiminnassa tarkastettiin yhteispohjoismaisessa tarkastuksessa. Myös pörssin muu valvonta jatkui yhteispohjoismaisin voimin. Rahanpesun estämisessä tehtiin yhteistyötä Ruotsin valvojan kanssa.

Uuden rahoitusvälineiden markkinoita koskevan (MiFID¹² 2 ja MiFIR¹³) sääntelyn edellyttämää kaupparoportointijärjestelmän kehitystä jatkettiin viiden maan yhteisprojektissa.

EU-valvontaviranomaisten työskentelyyn osallistuttiin aikaisemmin määritetyn tärkeysjärjestyksen ja resurssien mukaisesti. EIOPassa osallistuttiin vakuutusten tarjoamista (IDD¹⁴) koskevan alemman tason sääntelyn valmisteluun sekä Solvenssi II -sääntelyä koskeviin komission toimeksiantoihin. Nämä toimeksiannot liittyivät pitkäaikaisia takuita koskevan sääntelyn vaikutusten arviointiin ja Solvenssi II -vakavaraisuuden laskentamallin uudelleenarviointiin.

ESMA-työtä kohdennettiin mm. rahoitusvälineiden markkinoita koskevan (MiFID 2/MiFIR) 2- ja 3-tason sääntelyn valmisteluun, markkinoiden väärinkäyttöä koskevan (MAR) sääntelyn yhtenäisen ja käytännöllisen tulkintasäädöksen aikaan saamiseen, IFRS-liitetietojen valvontaan sekä esitetarkastuksen käytäntöihin. Keskeisiä EBA:n sääntelyhankkeita olivat mm. toinen maksupalveludirektiivi (PSD 2¹⁵), maksutildirektiivi, elvytys- ja kriisinratkaisudirektiivi, IFRS 9, palkitseminen ja sisäinen valvonta, omien varojen sekä likviditeetti- ja luottoriskin tekniset standardit ja ohjeet. Paketoituja vähittäissijoitustuotteita (PRIIPs) koskeva sääntelyn 2-taso valmistui viranomaisien yhteiskomiteassa.

11 FSAP = Financial Sector Assessment Program.

12 MiFID = Markets in Financial Instruments Directive, rahoitusvälineiden markkinat -direktiivi.

13 MiFIR = Markets in Financial Instruments Regulation, rahoitusvälineiden markkinat -asetus.

14 IDD = Insurance Distribution Directive, direktiivi vakuutusten tarjoamisesta.

15 PSD = Payment Services Directive.

4 Toiminnan tehostaminen ja kehittäminen

Finanssivalvonnan sääntelyn ja ohjeistuksen kriittisessä arvioinnissa edettiin. Finanssivalvonnan edustajat panostivat Finanssivalvontaa koskevan lain ja valvontamaksulain uudistamista valmistelleen työryhmän työhön. Finanssivalvonnan toimintatapoja valvottavilta tulevien yhteydenottojen käsittelyssä uudistettiin ja sähköistä asiointia kehitettiin. Lokakuussa avattiin Innovaatio-HelpDesk.

Raportointijärjestelmien keskeneräisyyttä jouduttiin edelleen paikkaamaan manuaalitehtävinä ja tilapäisjärjestelyin. It-resursointia järjestelmien kehittämiseen lisättiin, mutta ongelmat jatkuivat ja näkyivät esimerkiksi Solvenssi II -raportointihankkeen toteuttamisessa. Viivästys haittasi tietojen analysointia. Loppuvuodesta käynnistettiin kilpailutus kaupankäynnin valvontaa tukevan signaali- ja analyysijärjestelmän hankkimiseksi.

Vakuutussektorin valvojan arvion uudistaminen aloitettiin sääntelymuutosten seurauksena. Henki- ja vahinkovakuutusyhtiöiden kvartaalianalyysin indikaattoreita päivitettiin yksittäisten yhtiöiden osalta. Lisäeläkesäätiöiden ja -kassojen indikaattoreita kehitettiin.

Menettelytapakysymysten osalta nykyistä systemaattisemman ja kattavamman raportointikehikon suunnittelu osoittautui arvioitua työläämmäksi, yhtäältä kerättävän tiedon monimuotoisuuden sekä toisaalta olemassa olevan raportointikehikon heikon kattavuuden vuoksi.

Finanssivalvonnan antaman sääntelyn ja ohjeistuksen kriittisessä arvioinnissa edettiin. Oma sääntelyä karsittiin varsinkin arvopaperisektorin määräys- ja ohjekokoelmamuutosten yhteydessä merkittävästi. Samassa yhteydessä erityisesti uuteen sääntelyyn liittyvään ohjeistustarpeeseen vastattiin julkaisemalla tietoja verkkopalvelussa ja laatimalla Q & A -dokumentteja. Markkinatoimijoiden ajantasaisen informoinnin tehostamiseksi lanseerattiin myös uutiskirjeet.

Finanssivalvonnan edustajat panostivat Finanssivalvontaa koskevan lain ja valvontamaksulain uudistamista valmistelleen työryhmän työhön ja taustamateriaalin tuottamiseen. Laki tuli voimaan vuoden 2017 alussa.

Sähköisen asioinnin kehittäminen sekä sisäisen tehokkuuden parantamiseksi että valvottavien asioinnin helpottamiseksi jatkui. Lisäksi Finanssivalvonta uudisti toimintatapojaan tehostaakseen valvottavilta tulevien yhteydenottojen ja tulkintapyyntöjen käsittelyä. Uudella palvelukonseptilla parannetaan tiedonkulkua esimerkiksi hakemusten käsittelystä lisäämällä verkkopalvelussa olevaa ohjeistusta sekä keskittämällä tulevat yhteydenotot yhteiseen sähköpostiosoitteeseen. Uuden palvelukonseptin pilotoinnin jälkeen aloitettiin sen laajentaminen Finanssivalvonnan muihin toimintoihin.

Lokakuussa avattiin Innovaatio-HelpDesk, jossa markkinatoimijoille annetaan ohjausta uusiin finanssipalveluihin tai toimintamalleihin liittyvästä sääntelystä. HelpDesk sai toimijoilta positiivista palautetta. Yhteydenottoja tuli 20 ja tapaamisia järjestettiin kahdeksan.

Asiakasyhteydenottojen osalta linjattiin, että toimet painotetaan nykyistä enemmän asiakokonaisuuksiin ja vähemmän yksittäisen asiakaskysymysten käsittelyyn, jotka pyritään ohjaamaan FINEen¹⁶.

¹⁶ FINE = Vakuutus- ja rahoitusneuvonta.

Finanssimarkkinoiden vuotuinen kuuleminen

Finanssivalvonnan toiminnan kustannustehokkuutta ja tuloksellisuutta tukee säännöllinen finanssimarkkinoilla toimivien kuuleminen, joka järjestettiin huhtikuussa.

Finanssimarkkinoiden edustajat totesivat Finanssivalvonnan ja valvottavien yhteistyön ja keskustelun olleen toimivaa sekä avointa. Finanssivalvonnan kustannustietoisuutta pidettiin tällä hetkellä hyvänä, tosin tulevaisuus huolestutti. Edustajien mielestä yhteistyö työelälaitoksia koskevan määräys- ja ohjekokoelman valmistelussa oli sujuvaa ja yhteistyö Solvenssi II -asioissa oli edennyt hyvin. Finanssivalvonnan informointia uusista palveluista ja tuotteista kiitettiin ja makrovakauspäätöksentekoon liittyvän taustamateriaalin julkistaminen miellettiin hyödylliseksi.

Edustajat kiinnittivät huomiota siihen, että Euroopan valvontaviranomaisten ja Finanssivalvonnan valvontavastuiden tulisi olla selkeät päällekkäisen työn välttämiseksi, jotta kansallisen valvonnan kustannukset eivät kasvaisi. Edustajat totesivat huolensa valvonnan työllistävästä vaikutuksesta euroalueen yhteisen pankkivalvonnan tarkastuksissa. Toivottiin, että kansalliset intressit muis-tettaisiin eurooppalaisen sääntelyn valmistelussa jatkosakin. Edustajat huomauttivat, että vaihtoehtorahasto-asioiden (AIFM¹⁷) käsittely oli ollut hidasta. Finanssivalvonnan toivottiin lisäävän viestintää muun muassa sisä-piirisäännöksistä.

17 AIFM = Alternative Investment Fund Managers.

Arvio valvonnan muutoksista ja valvontamaksuista vuonna 2017

Arvio valvonnan muutoksista

Digitalisoituvaa ja muuttuvaa toimintaympäristöä sekä vauhdittava talouskasvu asettavat haasteita valvonnalle. Valvontaa tulee mukauttaa pankki-, vakuutus- ja rahoitusmarkkinoiden muutoksia vastaavasti. Käyttöön otetaan yhdenmukainen tapa valvontaintensiteetin määrittämiseksi eri valvonta-alueille. Valvonnan vaikuttavuutta tehostetaan hyödyntämällä teema-arvioita. Teema-arvioiden sekä tarkastusten tuloksia julkaistaan aktiivisemmin soveltuvin osin.

Nordean Suomen-sivuliikkeen valvonta mitoitetaan ja käynnistetään vastaamaan sen merkitystä Suomen finanssimarkkinoiden vakaudelle. Sivuliikkeen valvonnessa kehitetään pohjoismaista yhteistyötä vastaamaan systemaattisesti merkittävän sivuliikkeen valvonnan vaatimuksia. Tarve on kuitenkin saada myös EU-lainsäädäntöä tukemaan merkittävien sivuliikkeiden valvontaa.

Suomalaisten suurten pankkien valvontaan osallistutetaan EKP:n johdolla ja EKP:n metodologian sekä prosessien mukaisesti. Toiminnassa hyödynnetään euroalueen yhteisen pankkivalvonnan sekä EU-valvontaviranomaisten tekemää työtä ja tavoitellaan mahdollisimman suuria synergiaetuja. Euroalueen yhteinen pankkivalvonta tulee jatkumaan intensiivisenä, eikä työmäärän vähentymistä ole nähtävissä vuoden 2017 aikana.

Makrovakaushavainnointin työkaluja sekä prosessia kehitetään edelleen yhteistyössä Suomen Pankin ja valtiovarainministeriön kanssa. IMF:n maa-arvio kiinnitti huomiota makrovakaushavainnointin kattavuuteen sekä Finanssivalvonnan resursoinnin riittävyyteen.

Vakuutussektorilla painotetaan vakavaraisuuspääoma-vaatimuksen (SCR) laskentaa sekä riski- ja vakavaraisuusarvion (ORSA¹⁸) laadun arviointia. EIOPAn Solvenssi II -käsikirjan mukaisia valvontakäytäntöjä ja ohjeistusta hyödynnetään omassa toiminnassa mahdollisimman kattavasti. Työeläkesektorilla panostetaan uuden vakavaraisuussääntelyn noudattamisen ja työeläkejärjestelmän varojen käytön asianmukaisuuden valvontaan.

Uusien finanssipalvelujen ja -tuotteiden valvonnassa otetaan huomioon erityisesti vaihtoehtoisten rahoitus-

muotojen vaikutukset markkinarakenteisiin. Tuoteanalysointia kehitetään tuotevalvonnan ja tuoteintervention tarpeiden mukaisesti. Varainhoito- ja rahoitusmarkkinoiden kohdennetaan valvontaa yhtiöiden luotettavaan hallintoon ja riskienhallintaan sekä erityisesti rahastojen arvostus-, likviditeetti- ja velkavipukysymyksiin. Usealle osa-alueelle luodaan valvontakehikot uuden sääntelyn tuomien valvontatehtävien haltuun ottamiseksi.

Finanssisektorin innovaatiomyönteisyyttä tuetaan Innovaatio-HelpDeskin kautta. Innovaatio-HelpDeskin kautta saatavaa informaatiota hyödynnetään osana finanssimarkkinoiden tehokasta seurantaa ja valvonnan kohdentamista.

Arvio valvontamaksukertymästä

Valvontamaksuja kerätään vuonna 2017 noin 23,6 miljoonaa euroa, joka on noin 9 % enemmän kuin vuonna 2016. Nousun selittää pääosin vuodelta 2016 siirtyvä aiempia vuosia pienempi ylijäämä. Siirtyvä ylijäämä otetaan huomioon valvontamaksuja pienentävänä eränä.

Euroalueen yhteinen pankkivalvonta sekä finanssimarkkinoiden rakennemuutokset voivat luoda paineita sopeuttaa Finanssivalvonnan toimintaa. Muutokset voivat lisäksi pienentää valvontamaksukertymää. Myös euroalueen yhteinen pankkivalvonta eli käytännössä EKP kerää valvontamaksuja, joilla se kattaa toimintansa kustannukset.

Lakimuutos laista Finanssivalvonnan valvontamaksusta tuli voimaan 1.1.2017. Lakimuutoksen tavoitteena oli varmistaa, että lain perusteella kerättävät valvontamaksut yhdessä toimenpidemaksujen ja Suomen Pankin viiden prosentin maksuosuuden kanssa riittävät kattamaan Finanssivalvonnan lakisääteisten tehtävien toimeenpanosta aiheutuvat kustannukset ja uskottavan valvonnan. Muutoksen päämääränä oli myös valvontamaksujen nykyistä oikeudenmukaisempi kohdentuminen valvottavasektorien välillä. Lakiin on lisätty uudet maksuluokat Euroopan talousalueella toimiluvan saaneen luottolaitoksen Suomessa toimivalle merkittävälle ja erittäin merkittävälle sivuliikkeelle.

Danske Bank A/S ilmoitti helmikuussa 2017 selvittävänä mahdollisuutta muuttaa Suomessa toimiva tytäryhtiönsä sivuliikkeeksi. Pankki arvioi tekevänsä päätöksen asiasta vuoden 2017 aikana. Mahdollinen Suomen toi-

18 ORSA = Own Risk and Solvency Assessment.

mintojen sivukonttoristuminen laskisi Finanssivalvonnan valvontamaksuja 1.1.2017 voimaan tulleen lakimuutoksen mukaisesti. Muutos ei vaikuttane valvontamaksukertymään vuoden 2017 aikana.

If P&C Insurance Holding Ltd (publ) selvittää mahdollisuutta muuttaa Suomen tytäryhtiönsä If Vahinkovakuutusyhtiö Oy:n sivuliikkeeksi. Tämän muutoksen myötä merkittävä osa Suomen vakuutusmarkkinoista siirtyisi sivuliikkeestä harjoitettavaksi ja pois Finanssivalvonnan valvonnasta. Muutos laskisi myös Finanssivalvonnan valvontamaksuja merkittävästi, sillä 1.1.2017 voimaan tullut Finanssivalvonnan valvontamaksulain muutos koski vain luottolaitoksia.

Valvottavien lukumäärässä ei odoteta tapahtuvan merkittäviä muutoksia vuoden 2017 aikana.

